

Број: 03-02-1095/2022 (суп. 03-02-137/2023)
Сарајево, 07.03.2024. године

**ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- Представнички дом -
гђа Мирјана Маринковић - Лепић, предсједавајућа
- Дом народа -
госп Томислав Мартиновић, предсједавајући

Поштовани,

У складу са чланом IV.Б.3.7.ц) (III) Устава Федерације Босне и Херцеговине, а у вези са чл. 178. и 179. Пословника Представничког дома Парламента Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 69/07, 2/08, 26/20 и 13/24) и са чл. 171. и 172. Пословника о раду Дома народа Парламента Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 27/03, 21/09 и 24/20), ради разматрања и усвајања, достављам Вам **ПРИЈЕДЛОГ ЗАКОНА О ЈЕДИНСТВЕНИМ НАЧЕЛИМА И ОКВИРУ МАТЕРИЈАЛНЕ ПОДРШКЕ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**, који је утврдила Влада Федерације Босне и Херцеговине на 29. сједници, одржаној 06.03.2024. године.

Приједлог закона се доставља на службеним језицима и писмима Федерације Босне и Херцеговине.

С поштовањем,

Прилог у принтаној и електронској форми (ЦД):

- Приједлог закона на српском језику,
- Образац обједињених коментара, примједби, приједлога и сугестија на Нацрт закона о јединственим начелима и оквиру материјалне подршке особама са инвалидитетом у Федерацији Босне и Херцеговине,
- Изјава о усклађености,
- Образац број 2 и
- Образац ИФП-ДА

Цо: Федерално министарство рада и социјалне политике
госп Аднан Делић, министар

Co: Предмет

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ВЛАДА

ПРИЈЕДЛОГ

ЗАКОН О ЈЕДИНСТВЕНИМ НАЧЕЛИМА И ОКВИРУ МАТЕРИЈАЛНЕ ПОДРШКЕ
ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Сарајево, март 2024. године

ЗАКОН О ЈЕДИНСТВЕНИМ НАЧЕЛИМА И ОКВИРУ МАТЕРИЈАЛНЕ ПОДРШКЕ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ПОГЛАВЉЕ I - ОПЋЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1. (Предмет)

Овим законом уређују се основни принципи заштите особа са инвалидитетом, дефиниција особе са инвалидитетом, дефиниција инвалидитета, јединствена начела, јединствени институционални модел за оцјену степена инвалидитета, материјална подршка особа са инвалидитетом- основна права, обим и услови под којима се остварују, основица за та права, финансирање, сврха исплате новчаних накнада за призната права, поступак за остваривање основних права, верификација законитости кориштења остварених права, надзор над примјеном закона и друга питања од значаја за остваривање основних права особа са инвалидитетом на подручју Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација).

Члан 2. (Грамматичка терминологија)

Изрази који се у овом закону и прописима донесеним на основу овог закона употребљавају у једном грамматичком роду, се без дискриминације односе и на мушкарце и на жене.

ПОГЛАВЉЕ II - ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЈЕДИНСТВЕНА НАЧЕЛА ЗАШТИТЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Члан 3. (Надлежност)

Заштита особа са инвалидитетом заједничка је надлежност Федерације и кантона.

Члан 4. (Проширење права према могућностима кантона)

- (1) Поред права утврђених овим законом, органи и институције у чијој је надлежности заштита и остваривање права особа са инвалидитетом, могу у складу са својим финансијским могућностима и потребама особа са инвалидитетом, у својим посебним законима уградити јединствена начела

из овог закона, те утврдити и друга права, која ће бити у функцији унапређења положаја особа са инвалидитетом у друштву.

- (2) Прописима из става (1) овог члана, не могу се измијенити основна права материјалне подршке особа са инвалидитетом, утврђена овим законом, нити по врсти нити по обиму.

Члан 5.

(Потицање сарадње са организацијама)

У циљу остваривања бољег положаја и заштите особа са инвалидитетом, чија се основна права утврђују овим законом, надлежни органи Федерације, кантона и опћина ће остваривати, подржавати и потицати сарадњу са репрезентативним организацијама особа са инвалидитетом.

Члан 6.

(Примјена прописа)

У поступку остваривања права утврђених овим законом, примјењују се одредбе Закона о управном поступку („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 2/98, 48/99 и 61/22), изузев у дијелу поступка који је одредбама овог закона посебно уређен.

Члан 7.

(Основни услови за остваривањем права)

Право на новчане накнаде на личну инвалиднину, додатак за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак по одредбама овог закона, остварују особе са инвалидитетом, које између осталих, испуњавају и ове услове:

а) код којих је оцјеном медицинског вјештачења здравственог стања Института за медицинско вјештачење здравственог стања (у даљем тексту: Институт) утврђен проценат укупног оштећења организма у висини од 90% и 100 %;

б) особе које су држављани Босне и Херцеговине;

с) особе које имају пријављено стално пребивалиште на подручју Федерације у трајању од најмање 6 мјесеци.

Члан 8.

(Губитак права због одјаве пребивалишта)

- (1) Уколико корисник права одјави пребивалиште са подручја Федерације, даље кориштење свих права утврђених правоснажним рјешењем престаје са датумом одјаве.

- (2) Уколико је особа са инвалидитетом напустила своје пребивалиште или је напустила подручје Босне и Херцеговине, а није одјавила своје пребивалиште код надлежних органа, надлежни центар за социјални рад ће привремено обуставити исплату новчаних накнада, све док непосредним увидом у мјесту пријављеног пребивалишта утврди да ли особа заиста борави на пријављеној адреси, те ће у складу са тим донијети рјешење.

Члан 9.

(Начело недискриминације)

У поступку за остваривање права из овог закона, забрањен је сваки облик дискриминације заснован на раси, боји коже, језику, вјери, етничкој припадности, инвалидитету, старосној доби, националном или социјалном поријеклу, вези с националном мањином, политичком или другом увјерењу, имовном стању, чланству у синдикату или другом удружењу, образовању, друштвеном положају и spolu, сексуалној оријентацији, родном идентитету, сполним карактеристикама и било који другим стварним или претпостављеним основама.

Члан 10.

(Јединствена начела)

Јединствена начела у смислу овог закона су:

- a) родна једнакост, равноправност и недискриминација сполна, старосна, вјерска, расна, национална, етничка, социјална, политичка, те свака друга по било којој другој основи;
- b) доступност и једнак третман у остваривању права особа са инвалидитетом по овом закону;
- c) приступ информацијама и одговарајућа комуникација корисника и пружатеља услуга;
- d) уважавање урођеног достојанства физичког, психичког, сполног и економског интегритета, личне аутономије, укључујући слободу избора и независност особа са инвалидитетом и афирмисање њихових потреба и могућности;
- e) развијање амбијента за стварање једнаких могућности за особе са инвалидитетом, са посебним освртом на особе са најтежим облицима инвалидитета;
- f) осигурање активне улоге, промоције и подршке за особе са инвалидитетом у свим политикама и мјерама;

g) осигурање укључивања питања инвалидитета у све развојне документе у земљи, на свим нивоима организовања;

h) осигурање секторских мјера којима се та питања уређују за здраве особе, чијом би provedбом биле створене могућности за равноправно судјеловање особа са инвалидитетом у подручју образовања, приступачности околиша, услуга и информација, здравствене заштите и социјалне сигурности, запошљавања и самосталног породичног живота, спорта и рекреације, приступа култури, правди, праву на религију и укључивање у политички и јавни живот, подизања свијести јавности и унапређивање поштовања њихових права.

Члан 11.

(Права особа са инвалидитетом)

(1) Особе са инвалидитетом из члана 12. овог закона имају слиједећа права и то на:

- a) личну инвалиднину;
- b) додатак за његу и помоћ од другог лица;
- c) ортопедски додатак;
- d) помоћ у трошковима лијечења и набавци ортопедских помагала;
- e) оспособљавање за живот и рад (професионална рехабилитација, преквалификација и доквалификација);
- f) предност при запошљавању под једнаким условима;
- g) новчану и другу материјалну помоћ;
- h) смјештај у хранитељску породицу;
- i) смјештај у установу социјалне заштите;
- j) услуге социјалног и другог стручног рада;
- k) кућна њега и помоћ у кући;
- l) рана развојна подршка;
- lj) приоритетно стамбено збрињавање;
- m) психолошка и правна помоћ;

n) лични асистент;

пj) асистент у образовању;

(2) Права из става (1) тач. а), б) и с) овог члана, остварују се под условима, на начин и по поступку утврђеним овим законом.

(3) Права из става (1) тач. d), е), f) g), h), i), j), k), l), lj), m), и пj) овог члана, могу се остварити у складу са прописима о социјалној заштити, здравственом осигурању, здравственој заштити, запошљавању и образовању.

(4) Право из става (1) тачка n) овог члана, остварит ће се у складу са прописима који ће бити донесени на кантоналном нивоу.

(5) Прописима кантона могу се утврдити и друга права у складу са финансијским могућностима кантона и програмима развоја социјалне заштите.

ПОГЛАВЉЕ III – ДЕФИНИЦИЈА ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ И ИНВАЛИДИТЕТА

Члан 12.

(Дефиниција особе са инвалидитетом)

Особа са инвалидитетом, у смислу овог закона, је особа која има трајна тјелесна, психичка, интелектуална или осјетилна оштећења, прозорокована болешћу (урођеном или стеченом) или повредом, које се не може отклонити лијечењем или мјерама медицинске заштите, а која је због таквог стања у интеракцији с различитим препрекама спријечена да потпуно и учинковито судјелује у друштву на равноправној основи са другима члановима тог друштва, а то су дјеца и одрасли:

а) слијепа и слабовида;

б) глуха и наглуха;

с) са поремећајима у говору и гласу;

д) са тјелесним оштећењима и трајним сметњама у физичком развоју;

е) са сметњама у интелектуалном развоју (лаког, умјереног, тежег и тешког степена);

ф) са психичким поремећајима;

г) особе са комбинованим сметњама (вишеструко ометена у развоју).

Члан 13.
(Посљедице старости)

Код особа код којих је до промјене у физиолошком функционисању организма (ограничење физиолошких и психичких способности као што је умањење снаге, издржљивости и оптерећења, смањење покретљивости кичме и екстремитета, старачко смањивање памћења, специфична ограничења вида и слуха) дошло услијед природног процеса старења, не утврђује се инвалидитет, а остваривање права по основу таквог стања се може утврдити кантоналним прописима.

Члан 14.
(Дефиниција инвалидитета)

Инвалидитет представља заједнички термин за трајно оштећење, ограничење активности и рестрикције у учествовању, који означава негативне аспекте интеракције појединаца, у односу на личне факторе и факторе околине.

Члан 15.
(Врсте инвалидитета)

Инвалидитет може бити:

- a) психички (психичка обољења);
- b) интелектуални (сметње у интелектуалном развоју и функционисању);
- c) физички (тјелесна оштећења);
- d) сензорни (чулна оштећења).

ПОГЛАВЉЕ IV - ОСНОВНА ПРАВА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Члан 16.
(Законски минимум оштећења организма за остваривањем свих права)

Ради остваривања основних права утврђених овим законом, особе са инвалидитетом се разврставају према утврђеном проценту оштећења организма у двије групе и то:

- a) I група- особе са инвалидитетом са 100% оштећења организма,
- b) II група-особе са инвалидитетом са 90% оштећења организма.

Одјељак А. Лична инвалиднина

Члан 17.

(Услови за остваривањем права на личну инвалиднину)

- (1) Особа са инвалидитетом може остварити право на личну инвалиднину, која је основ за признавање других права по одредбама овог закона, уколико је утврђено оштећење организма у проценту од 90% и 100%.
- (2) Лична инвалиднина је новчана накнада, која се исплаћује особи са инвалидитетом као подршка у обављању свакодневних активности, због утврђеног стања инвалидитета.

Члан 18.

(Утврђивање висине накнаде за личну инвалиднину)

- (1) Лична инвалиднина одређује се у мјесечном износу, сразмјерно степену оштећења организма према налазу, оцјени и мишљењу Института.
- (2) Мјесечни износи личне инвалиднине одређују се у проценту од основице дефинисане у члану 24. овог закона и то:

Група	Процент
а) I - особе са инвалидитетом са 100 % оштећења организма	40%
б) II - особе са инвалидитетом са 90 % оштећења организма	30%

- (3) Право из става (1.) овог члана не могу остварити особе са инвалидитетом, које личну инвалиднину остварују или могу остварити према прописима о правима бораца и чланова њихових породица, прописима о заштити цивилних жртава рата и прописима о пензијском и инвалидском осигурању-право накнаде за физичку онеспособљеност.

Одјељак Б. Накнада за његу и помоћ од другог лица

Члан 19.

(Услови за остваривањем права на додатак за његу и помоћ од другог лица)

- (1) Ради остваривања права на накнаду за његу и помоћ од другог лица, особе са инвалидитетом разврставају се у двије групе и то:

a) Прва група – особе са инвалидитетом које су, према оцјени Института, због утврђеног оштећења организма упућене на сталну његу и помоћ од другог лица, јер не могу саме удовољити својим основним животним потребама без помоћи другог лица.

b) Немогућност удовољавања основним животним потребама, у смислу овог члана, подразумијева да се особе не могу самостално кретати у стану и изван стана, узимати храну, облачити се и свлачити, одржавати личну хигијену, обављати друге основне физиолошке потребе, као и слијепе особе чији је остатак вида на оба ока испод 0,05 са корекцијом.

c) Друга група – особе са инвалидитетом које, према оцјени Института, не могу потпуно удовољити својим основним животним потребама без помоћи другог лица.

d) Под немогућношћу потпуног удовољавања основним животним потребама, у смислу овог члана, подразумијева се да се особа, без помоћи другог лица, не може самостално кретати изван стана ради набавке основних животних потрепштина и кориштења здравствене заштите.

(2) Право из става (1.) овог члана не могу остварити особе са инвалидитетом које додатак за његу и помоћ од другог лица остварују или могу остварити према прописима о правима бораца и чланова њихових породица и заштити цивилних жртава рата.

(3) Додатак за његу и помоћ од другог лица је новчана накнада, која се исплаћује особи са инвалидитетом, код које је утврђено најтеже оштећење организма, због којег особа не може самостално, без помоћи друге особе, функционисати у заједници са другима и савладавати баријере.

Члан 20.

(Утврђивање висине накнада за додатак за његу и помоћ од другог лица и искључење од кориштења)

(1) Мјесечни износ накнаде за његу и помоћ од другог лица одређује се у проценту од основице из члана 24. овог закона и то:

a) I група	100% од основице
b) II група	50% од основице

(2) Право на додатак за његу и помоћ од другог лица не може остварити особа са инвалидитетом смјештена у установу социјалне заштите, уколико трошкови смјештаја у цјелости падају на терет опћинског, односно кантоналног буџета.

- (3) Особа са инвалидитетом која је смјештена у установу социјалне заштите може, уз испуњење свих осталих услова предвиђених овим законом, остварити право на додатак за његу и помоћ од другог лица уколико он, чланови његове породице, старатељ или треће лице, снесе најмање 50% укупних трошкова смјештаја.

Одјељак Ц. Накнада за ортопедски додатак

Члан 21.

(Услов за остваривањем и утврђивање висине накнада за ортопедски додатак)

- (1) Накнаду за ортопедски додатак може остварити особа код које је, у складу са оцјеном Института утврђена потреба за оваквим видом материјалне заштите, а код које је дошло до ампутације најмање једног екстремитета или тешког оштећења функције екстремитета, слијепа особа као и особа са енуклеацијом једног ока, те особа са оштећењем слуха која користи слушни апарат.
- (2) Ортопедски додатак одређује се у мјесечном износу у висини од 7% од основице из члана 24. овог закона.
- (3) Право из става 1. овог члана не могу остварити особе са инвалидитетом које ортопедски додатак остварују или могу остварити према прописима о правима бораца и чланова њихових породица и заштити цивилних жртава рата.
- (4) Ортопедски додатак је новчана накнада, која се додјељује особи са инвалидитетом, која користи ортопедско помагало, а служи за сервисирање ортопедског помагала, док је у року употребе.

Члан 22.

(Ограничење у кориштењу права због одређених казних дјела)

- (1) Права утврђена овим законом не може остваривати особа која је правоснажном судском пресудом осуђена за кривично дјело из члана 156. „Напад на уставни поредак БиХ“, члана 172. „Злочини против човјечности“, члана 173. „Ратни злочин против цивилног становништва“ и члана 175. „Ратни злочин против ратних заробљеника“ из Кривичног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18, 46/21, 31/23 и 47/23) као и кривичног дјела из члана 149. „Напад на уставни поредак“ из Кривичног

закона Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17 и 31/23).

- (2) Особа из става (1) овог члана губи право које јој је у складу са одредбама овог закона, признато прије доношења пресуде.
- (3) Престанак права из става (2) овог члана, утврдиће првостепени орган посебним рјешењем, закључно са даном правоснажности пресуде.
- (4) Особи која је остварила право по овом закону, а против које је покренут кривични поступак због дјела из става (1) овог члана, не исплаћују се новчана примања за вријеме до окончања тог поступка, о чему првостепени орган доноси посебно рјешење.
- (5) Задржана новчана примања исплатит ће се особи из става (4) овог члана, уколико кривични поступак против ње буде правоснажном одлуком суда обустављен, или ако корисник правоснажном пресудом буде ослобођен оптужбе, односно, ако оптужба против њега буде одбијена, али не због ненадлежности суда.

Члан 23.

(Утицај судских пресуда на кориштење права)

- (1) Кориснику права, осуђеном правоснажном судском пресудом на казну затвора у трајању од шест мјесеци и дуже, не припадају та права за вријеме док се налази на издржавању казне.
- (2) Ако се корисник новчаних накнада за призната права налази у притвору, члановима породице које корисник издржава за вријеме трајања притвора, исплаћује се половина тих примања. Задржана половина примања исплатит ће се кориснику, ако кривични поступак буде правоснажном одлуком суда обустављен или ако корисник правоснажном пресудом буде ослобођен оптужбе, односно, ако оптужба против њега буде одбијена, али не због ненадлежности суда.

Члан 24.

(Утврђивање основице за обрачун новчаних накнада)

Основица за одређивање мјесечних новчаних накнада, према овом Закону, утврђује се у износу од 495,20 КМ (четиристинедеведесетпет и 20/100), која се

одлуком Владе Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Влада Федерације), почетком сваке године мијења и усклађује према одредбама члана 25. овог Закона.

Члан 25.
(Усклађивање основице)

- (1) Висина основице из члана 24. овог Закона усклађиват ће се у висини збира 50% процента пораста потрошачких цијена и 50% процента пораста реалног бруто друштвеног производа у Федерацији у претходној години, а према подацима Федералног завода за статистику, а највише до стопе раста реалног друштвеног производа у претходној години. Усклађивање основице вршиће се почетком текуће године.
- (2) У случају негативног кретања потрошачких цијена и реалног бруто друштвеног производа у смислу става (1) овог члана, усклађена основица из члана 24. овог закона неће се смањивати.
- (3) Уколико се због усклађивања основице мијењају висине новчаних накнада за призната права, корисницима се неће издавати нова рјешења, али ће им бити исплаћене накнаде у складу са измијењеним износима.

Одјељак Д. Сврха исплате новчаних накнада за призната права

Члан 26.
(Изједначавање могућности)

Сврха исплате новчаних накнада особама из члана 11. став (1) тачке а), б) и с) у смислу овог закона, је стварање претпоставки којима ће се обезбиједити једнаке могућности особама са инвалидитетом, односно намјера државе да особама са најтежим степеном оштећења организма надокнади дио трошкова проузрокован инвалидитетом, како би равноправно партиципирале са другима у свим сферама живота.

ПОГЛАВЉЕ V - ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕМ ПРАВА

Члан 27.
(Надлежност у поступку)

Поступак за рјешавање о правима на личну инвалиднину, додатак за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак у првостепеном поступку, проводе центри за социјални рад и опћинске службе социјалне заштите са подручја Федерације,

којима су повјерени послови социјалне заштите, према мјесту пребивалишта подносиоца захтјева (у даљем тексту: центри за социјални рад), а о жалбама против рјешења донесених у првом степену, рјешава Федерално министарство рада и социјалне политике (у даљем тексту: Министарство).

Члан 28.

(Поступак ревизије)

- (1) Рјешење донесено у првостепеном поступку, којем је подносиоцу захтјева признато право на основу овог закона, подлијеже ревизији.
- (2) Ревизију по службеној дужности врши Министарство.
- (3) Ревизија одлаже извршење рјешења.
- (4) Ако је против првостепеног рјешења изјављена жалба, о ревизији и жалби се рјешава истим рјешењем.
- (5) Ако против рјешења из става 1. овог члана није изјављена жалба, првостепени орган који је донио то рјешење ће га заједно са списима предмета доставити органу надлежном за ревизију, у року од осам дана након истека рока за жалбу.

Члан 29.

(Поступање другостепеног органа у ревизионом поступку)

- (1) Другостепени орган ће у поступку ревизије поништити или укинути првостепено рјешење и предмет вратити на поновни поступак или сам ријешити ствар, ако утврди да су у првостепеном поступку непотпуно или погрешно утврђене чињенице или да се у поступку није водило рачуна о правилима поступка, која би била од утицаја на рјешавање или ако утврди да су погрешно оцијењени докази, или да је из утврђених чињеница изведен погрешан закључак о чињеничном стању или да је погрешно примијењен материјални пропис на основу којег је ствар ријешена.
- (2) Првостепени орган чије је рјешење у поступку ревизије поништено или укинуто и предмет враћен на поновни поступак, доноси ново рјешење.
- (3) Против рјешења из става (2) овог члана ће се обавити поновни поступак ревизије и на исто се може изјавити жалба.

Члан 30.

(Поступање другостепеног органа по изјављеној жалби)

- (1) У другостепеном поступку по жалби, Министарство ће прибавити налаз, оцјену и мишљење Института, ако је предмет жалбе оцјена Института.
- (2) У поступку по изјашњењу на прибављени налаз у другостепеном поступку, Министарство може, сходно слободној процјени прибавити још један налаз и мишљење другостепене љекарске комисије, о оштећењу организма и потреби за кориштењем права на додатак за његу и помоћ другог лица и ортопедски додатак.

Члан 31.

(Доказна средства)

- (1) Оштећење организма особе са инвалидитетом, потребу за кориштењем права на додатак за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак, утврђује се на основу оцјене медицинског вјештачења здравственог стања Института.
- (2) Захтјев Институту за прибављањем оцјене медицинског вјештачења, не сматра се захтјевом за остваривањем права у управном поступку.
- (3) Подносиоц захтјева је дужан, приликом предаје захтјева за остваривањем права центру за социјални рад, уз осталу потребну документацију, приложити и коначан налаз Института прибављен у поступку медицинског вјештачења здравственог стања.
- (4) Осим доказа из става (3) овог члана, у списима предмета прије рјешавања о захтјеву подносиоца, потребно је прибавити слиједеће документе и то:
 - a) копију личне карте;
 - b) пријаву пребивалишта (ЦИПС);
 - c) доказ надлежног органа да тражено право не остварује, односно не може остварити по прописима о правима бораца и чланова њихових породица, цивилним жртвама рата и пензијско-инвалидском осигурању;
 - d) увјерење о држављанству;
 - e) извод из матичне књиге рођених;
 - f) копију текућег рачуна.

Члан 32.

(Јединствени институционални модел оцјене)

- (1) Процент инвалидитета у смислу члана 16. овог закона, утврђује се на основу јединствених правила, критерија и процедура, за све особе са инвалидитетом без обзира на узрок настанка инвалидитета.
- (2) Оцјену о проценту инвалидитета из става (1) овог члана, доноси Институт на основу правилника о јединственим критеријима и правилима поступка за медицинско вјештачење и Листе инвалидитета, која је његов саставни дио.
- (3) Оцјеном се утврђују само трајне, односно коначне промјене у здравственом стању, односно трајно оштећење организма које је проузроковано болешћу (урођеном или стеченом), повредом и које се не може отклонити мјерама медицинске заштите и рехабилитације.
- (4) Оцјена из претходног става овог члана треба да садржи образложење утврђивања потребе за кориштењем права на додатак за његу и помоћ од другог лица, односно којим основним животним потребама особа са инвалидитетом не може самостално удовољити или не може потпуно самостално удовољити, без помоћи другог лица.
- (5) Прибављање оцјене медицинског вјештачења се обавља на захтјев особе са инвалидитетом или по захтјеву надлежног органа.

Члан 33.

(Поступање по контролном прегледу)

- (1) Могућност контролног прегледа се утврђује дјетету до навршене 15-те године живота.
- (2) Уколико је оцјеном медицинског вјештачења здравственог стања одређен контролни преглед, рјешење има привремени карактер и кориштење новчаних накнада за призната права по том рјешењу траје до датума наложеног контролног прегледа, па се даља исплата кориснику права обуставља.
- (3) Ако се наложени контролни преглед код Института, захтјевом пријави у року који је одређен рјешењем, новим рјешењем по обављању контролног прегледа, кориснику се права признају континуирано, без обзира када ће

Институт сачинити и доставити коначну оцјену медицинског вјештачења здравственог стања.

- (4) Уколико корисник не поступи у одређеном року и не обави контролни преглед, кориштење права му престаје рјешењем о престанку права са датумом контролног прегледа, а за наставак кориштења права треба поднијети нови захтјев за остваривањем права код надлежног центра за социјални рад.
- (5) Права по новом захтјеву се признају у складу са одредбама члана 41. овог закона.

Члан 34.

(Трошкови поступка и рефундација трошкова)

- (1) Трошкови поступка за остваривањем права у првом степену падају на терет подносиоца захтјева.
- (2) Уколико подносиоцу захтјева, у складу са овим законом, првостепеним рјешењем буду призната права, има право на рефундацију трошкова прегледа из средстава кантоналног буџета кантона у којем особа има пребивалиште у моменту подношења захтјева, по поднесеном захтјеву за поврат.
- (3) Трошкови другостепеног поступка падају на терет органа који води поступак.
- (4) Под трошковима поступка у смислу овога члана, подразумијевају се искључиво трошкови прибављања оцјене медицинског вјештачења здравственог стања Института.

Члан 35.

(Поновни поступак)

- (1) На захтјев корисника права поновни поступак, у складу са овим законом, може се покренути, тек након истека двије године од дана доношења рјешења по којем остварује право.
- (2) Поступак се може покренути и прије истека овога рока, уколико се ради о новој повреди или болести па је наступило погоршање здравственог стања, што је утврђено новим налазом, оцјеном и мишљењем Института по

захтјеву за погоршањем, у односу на утврђене повреде и болести у ранијем налазу Института.

- (3) Уколико је нови налаз Института идентичан ранијем налазу, по захтјеву за остваривањем права због погоршања, центар за социјални рад неће доносити ново рјешење о признавању истих права истог обима, већ ће одбити захтјев због неиспуњавања услова за остваривањем права по новоподнесеном захтјеву због погоршања које није наступило.

ПОГЛАВЉЕ VI - ВЕРИФИКАЦИЈА ЗАКОНИТОСТИ КОРИШТЕЊА ПРАВА

Члан 36.

(Корисници који подлијежу верификацији)

Сви корисници права на додатак за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак, који су та права остварили по одредбама Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице са дјецом („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16, 40/18 и 16/23), до дана ступања на снагу овог закона, подлијежу верификацији законитости кориштења права (у даљем тексту: верификација).

Члан 37.

(Надлежност за провођење)

За провођење верификације корисника, у складу са одредбама овог закона, надлежан је Институт, надлежни центри за социјални рад и Министарство, свако из оквира својих надлежности.

Члан 38.

(Садржај верификације)

- (1) Под верификацијом у смислу овог члана, подразумијева се провјера законитости оствареног права на додатак за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак, која ће се обавити поновним увидом у расположиву медицинску документацију и непосредним прегледом корисника права од стране Института, у сарадњи са представницима надлежног центра за социјални рад, који ће сачинити стручну опсервацију функционисања особе у реалним условима.
- (2) Новчана средства за провођење верификације су у цјелости осигурана у федералном буџету.

Члан 39.

(Рокови)

- (1) Одазивање корисника права на верификацију је обавезно, одмах по пријему уредно достављеног позива, а најкасније у року од шест мјесеци од дана уредног уручења позива.
- (2) Након обављене верификације, надлежни центри за социјални рад су дужни по службеној дужности донијети нова рјешења о даљем признавању или пак престанку права, у односу на она која су утврђена ранијим правоснажним рјешењем.
- (3) У случају да се уредно позвани корисник права не јави на позив за обављање верификације, ни у крајњем року од шест мјесеци од дана уредно урученог позива, доноси се рјешење о престанку права на додатак за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак, а права престају протеком рока из става (1) овог члана.

Члан 40.

(Проведбени акти)

Федерални министар рада и социјалне политике ће у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона, донијети подзаконски акт у којем ће бити ближе уређен поступак, рокови, начин, мјесто и динамика обављања верификације, те садржај опсервације.

ПОГЛАВЉЕ VII - ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 41.

(Почетак остваривања права)

- (1) За кориснике права, који испуњавају услове за остваривањем права из овог закона, права ће се признати од првог дана наредног мјесеца од дана подношења захтјева за признавањем права центру за социјални рад.
- (2) Новчана примања утврђена овим законом исплаћују се у мјесечним износима у текућем мјесецу ретроактивно за претходни мјесец.

Члан 42.

(Обавеза пријаве насталих промјена)

Корисници права, њихови пуномоћници и законски наследници, дужни су у року од 15 дана од дана настале промјене пријавити надлежном органу и центру за социјални рад сваку промјену која је од утицаја на обим или могућност даљег кориштења признатих права.

Члан 43.

(Надлежност за исплату и корекција коефицијента)

- (1) Исплате новчаних накнада за призната права врши Министарство.
- (2) Новчана средства за исплату за призната права особама са инвалидитетом се у потпуности обезбјеђују у федералном буџету.
- (3) Исплате мјесечних новчаних накнада извршиће се на основу планираних средстава за буџетску годину, у којој се врши исплата.
- (4) Уколико планирана буџетска средства за текућу годину буду недовољна, расположива средства дијеле се износом потребним за исплату и одређује коефицијент за мјесечна давања, који остаје на снази до ребаланса буџета или усвајања новог буџета.
- (5) Одлуку о висини коефицијента из става (4.) овога члана доноси Влада Федерације, на приједлог Министарства.
- (6) Исплате мјесечних новчаних примања извршене на начин утврђен ст. (4) и (5) овог члана сматрају се коначним.
- (7) У случају измјене висине коефицијента, корисницима права се неће издавати нова рјешења, али ће им бити исплаћени умањени кориговани новчани износи.

Члан 44.

(Поврат неосновано исплаћених средстава)

- (1) Права особа са инвалидитетом из члана 11. став (1) тачка а), б) и с) овог закона, су лична и непреносива и престају смрћу корисника или престанком постојања законских услова за њиховим кориштењем, те се иста не могу наслеђивати.

- (2) У случају смрти корисника права, законски насљедници, старатељи, сродници и пуномоћници, обавезни су у року од 15 дана од дана смрти о тој чињеници обавијестити надлежни првостепени орган-донносиоца првостепеног рјешења, који је рјешавао о праву умрлог подносиоца захтјева.
- (3) Уколико особе из става (2) овога члана у наведеном року не пријаве чињеницу смрти или подигне неосновано уплаћена новчана средства, против истих ће бити покренути поступци поврата неоправдано исплаћених средстава.
- (4) Особа којој је исплаћено новчано примање према овом закону, а на које није имала право, дужна је вратити разлику између примљеног и стварно припадајућег износа одређеног правоснажним рјешењем ако је:
- а) на основу нетачних података за које је знало или морало знати да су нетачни, или је на неки други противправни начин остварило новчано примање које му не припада или је остварило новчано примање у већем износу од оног које му припада;
 - б) остварило новчано примање зато што није пријавило настале промјене које утичу на губитак, престанак или смањење обима неког права, а знало је или је морало знати за те промјене.
- (5) Доспјели, а неисплаћени износи новчаних примања утврђених на основу овог закона, чине дио оставинске масе и исплаћују се насљедницима у складу са одлуком надлежног органа донесеној у оставинском поступку.
- (6) Уколико кориснику права буде исплаћен већи износ од припадајућег, поврат преисплаћених средстава се може вршити и дјелимичним умањењем његових редовних мјесечних накнада по овом закону, које траје све док преисплаћени новчани износ не буде враћен.

Члан 45.

(Евиденција корисника и извршених исплата)

- (1) Надлежни центар за социјални рад води евиденције о корисницима и извршеним исплатама према овом закону употребом софтверске базе података, која је власништво Федерације.
- (2) Надлежни центар за социјални рад одговоран је за контролу, праћење и евидентирање свих промјена од утицаја на остваривање права корисника.

- (3) Надлежни центар за социјални рад је дужан по службеној дужности, на основу пријаве корисника права или сазнања на други начин о насталој промјени из става (2) овог члана покренути поступак одмах, а најкасније у року од 30 дана од дана пријема захтјева, односно сазнања и донијети рјешење о престанку или измјени признатих права према одредбама овог закона.
- (4) Подаци у евиденцијама из става (1) овог члана се приказују према spolu и саставни су дио статистичке евиденције.

ПОГЛАВЉЕ VIII - НАДЗОР

Члан 46.

(Вршење управног надзора)

- (1) Управни надзор над примјеном овог закона и подзаконских прописа за његово провођење врши Министарство и надлежни центри за социјални рад у Федерацији, свако из оквира своје надлежности.
- (2) Контролу исплата новчаних накнада корисницима права, које се обезбјеђују у буџету Федерације Босне и Херцеговине, врши Министарство.
- (3) Министарство, у електронској бази података, прикупља, обрађује и води евиденције о личним подацима подносиоца захтјева и корисника права који су неопходни за остваривање надлежности утврђених овим законом, укључујући и њихов јединствени матични број.
- (4) Лични подаци из става (3) овог члана, могу се уносити у исправе којима се рјешава о правима утврђеним овим законом.

Члан 47.

(Инспекцијски надзор)

Инспекцијски надзор над провођењем овог закона и подзаконских аката донесених на основу овог закона, врши надлежна федерална инспекција по захтјеву надлежног органа или по сазнању за учињене пропусте, у складу са својим надлежностима.

Члан 48.
(Проведбени прописи)

Федерални министар рада и социјалне политике донијети ће у року од 60 дана, од дана ступања на снагу овог закона, прописе о начину и поступку остваривања права према овом закону, начину исплате новчаних примања, начину вођења евиденција о корисницима права и извршеним исплатама и достављању извјештаја о утрошеним средствима у складу са овим законом.

ПОГЛАВЉЕ IX - ПРЕКРШАЈНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 49.
(Прекршајне одредбе)

- (1) Новчаном казном од 2.000,00 КМ до 10.000,00 КМ казниће се за прекршај центар за социјални рад ако:
 - а) кориснику противно одредбама овог закона, ускрати или ограничи права која му припадају;
 - б) омогући кориштење права особи којој не припада право по овом закону или јој не припада у том обиму;
 - с) инспектору не осигура неометано обављање инспекцијског надзора и не стави му на располагање сва средства и потребну документацију.
- (2) За прекршај из става (1) овог члана казниће се и одговорна особа у центру за социјални рад новчаном казном од 500,00 КМ до 1.500,00 КМ.

ПОГЛАВЉЕ X - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 50.
(Начин усклађивања за постојеће кориснике права)

- (1) Свим корисницима права уведеним у право по правоснажним рјешењима, који су права остварили и користе их по прописима који су били на снази до дана ступања на снагу овог закона, извршити ће се у складу са овим законом корекције мјесечних новчаних накнада кроз јединствену електронску базу података, коју води Министарство.
- (2) Корекције ће се извршити почев од првог дана наредног обрачунског периода, у односу на обрачун који је извршен у мјесецу у којем је овај закон ступио на снагу.

(3) Корисницима права се неће доносити нова рјешења.

Члан 51.

(Начин исплате за нове подносиоце захтјева)

За нове подносиоце, који поднесу захтјев за остваривањем права код центра за социјални рад, након ступања на снагу овог закона, обрачун мјесечних новчаних накнада за призната права ће се утврдити по одредбама овог закона.

Члан 52.

(Начин усклађивања, исплате и окончања раније започетих поступака)

- (1) За подносиоце захтјева, чији су управни поступци и поступци прибављања оцјене медицинског вјештачења здравственог стања започети и нису окончани до дана ступања на снагу овог закона, односно у којима није донесено рјешење у управном поступку, завршит ће се по одредбама закона који је био на снази до дана ступања на снагу овог закона, а надаље у складу са одредбама овог закона.
- (2) Обрачун мјесечних новчаних накнада код признавања права за особе из става (1) овог члана, извршити ће се по одредбама закона који је био на снази у вријеме подношења захтјева па до првог дана наредног обрачунског периода у односу на обрачун који је извршен у мјесецу у којем је овај закон ступио на снагу, а надаље у складу са одредбама овог закона.

Члан 53.

(Престанак примјене законских одредаба)

Даном ступања на снагу овог закона, престаје примјена одредаба чл. 18а., 18б, 18ц., 18д., 18е., 18ф., 18г., 18х., 18и., 18ј., 18к., 18л., 18љ., 18м., 18н., 18њ., 18о., и 18п. Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице са дјецом („Службене новине Федерације БиХ”, бр. 36/99, 54/04, 14/09, 39/06, 45/16, 40/18 и 16/23).

Члан 54.

(Ступање на снагу)

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеним новинама Федерације БиХ”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
ПРИЈЕДЛОГА ЗАКОНА О ЈЕДИНСТВЕНИМ НАЧЕЛИМА И ОКВИРУ
МАТЕРИЈАЛНЕ ПОДРШКЕ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У ФЕДЕРАЦИЈИ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I - УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у одредбама члана III.2.е), у вези са чланом III.3.(3). Устава Федерације Босне и Херцеговине, којим је утврђено да, федерална власт има право утврђивати политику и доносити законе који се тичу социјалне политике.

Према одредбама члана III.2.е) и члана III.3.(1) и (2) Устава Федерације Босне и Херцеговине, федерална власт и кантони су заједнички надлежни за социјалну политику (у коју област спада и заштита лица са инвалидитетом). Ту надлежност остварују заједнички или одвојено, или од стране кантона координирано од федералне власти. У погледу ових надлежности кантони и федерална власт договарају се на трајној основи.

Кантони у овој области имају право утврђивати политику и проводити законе (члан III.3.(4)), као и проводити социјалну политику и успостављати службе социјалне заштите (члан III.4.ј)).

II - РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА

Важећи Закон о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице са дјецом („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16, 40/18 и 16/23) је претрпио низ измјена и допуна. Истим су уређена питања која обухватају област социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата, заштите породице са дјецом и заштите особа са инвалидитетом.

У циљу реализације закључака донесених од Владе Федерације Босне и Херцеговине у протеклим периодима, овај орган је подузимао активности у смислу да се из постојећег закона, издвоје дијелови закона који се односе на различите области из текста основног закона, у форми засебних закона, како је то Влада Федерације БиХ и захтјевала.

Из наведених разлога сачињен је текст Приједлога овог закона, којим се уређују питања за особе са инвалидитетом, чијим ће се усвајањем у дијелу ставити ван снаге одредбе основног закона, те којим се по први пут утврђује предметни, свеобухватни текст закона који уређује питања за особе са инвалидитетом.

III - УСКЛАЂЕНОСТ ПРОПИСА СА ЕВРОПСКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

У погледу обавезе која се односи на усклађивање предметног Закона са правном стечвином Европске уније, истичемо да је анализом примарних, секундарних те осталих извора права ЕУ утврђено да не постоје мјеродавне одредбе са којима би

се вршило усклађивање у погледу врсте и обима права (Неке дефиниције су преузете из УН Конвенције особа са инвалидитетом).

IV - ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ РЈЕШЕЊА

1) Чланом 1. дефинише се укратко садржај предметног прописа, у смислу која сва питања од значаја за категорију „нератних инвалида“ се обрађују, а посебно у дијелу који се односи на остваривање права, која су овим законом прописана.

2) Чланом 2. закона уклања се евентуална дискриминација у једнаком поступању у односу према мушкарцима и женама.

3) Чланом 3. истиче се да је заштита особа са инвалидитетом, као дио социјалне заштите, Уставом одређена као заједничка надлежност Федерације и кантона.

4) Чланом 4. предложеног текста оставља се могућност да кантони у складу са својим надлежностима и расположивим средствима утврде и друга права, која ће бити у функцији унапређења положаја особа са инвалидитетом.

5) Чланом 5. је утврђена међусобна сарадња органа власти свих нивоа са репрезентативним организацијама особа са инвалидитетом. Финансирање истих на федералном нивоу је регулисано одредбама Закона о организацијама ОСИ и ЦЖР и репрезентативним организацијама ОСИ и ЦЖР.

6) Чланом 6. утврђена је обавеза примјене важећег Закона о управном поступку у Федерацији БиХ, изузев када су у питању посебне одредбе овог закона, а којима је провођење одређених радњи у поступку другачије уређено.

7, 8) Чланом 7. и 8. су одређени законски услови за кориштењем права, односно постојање оштећења организма у висини од 90% и 100% код особе са инвалидитетом, да је особа држављанин државе БиХ, те да има пријављено пребивалиште на подручју Федерације БиХ.

УН Конвенцијом о правима особа са инвалидитетом је утврђено: „Особе са инвалидитетом су оне особе, које имају дуготрајна тјелесна, ментална, интелектуална или осјетилна оштећења, која у међудјеловању с различитим препрекама могу спречавати њихово пуно учешће у друштву на равноправној основи са другима“. Сходно наведеној одредби Конвенције, заштита се пружа управо овим особама са инвалидитетом (90% и 100%), јер је њихова комуникација са околином трајно смањена или онемогућена, управо због утврђеног степена и тежине инвалидитета.

УН Конвенцијом о правима особа са инвалидитетом и Опционим протоколом, није одређена, односно, није наметнута одређена категоризација особа са инвалидитетом за државе потписнице, односно који проценат оштећења организма треба да постоји код особе са инвалидитетом, да би користила расположива права.

Особе са „нератним инвалидитетом“, са степеном оштећења организма 90% и 100% не могу функционисати као особе без инвалидитета, саме не могу задовољавати своје основне животне потребе (лице се не може самостално облачити, свлачити, самостално се кретати у стану и изван стана, одржавати личну хигијену, обављати друге физиолошке потребе, не могу се самостално кретати изван стана ради набавке основних животних потрепштина и користити здравствену заштиту), те им се ове новчане накнаде исплаћују искључиво као накнада за изједначавање могућности у погледу њиховог функционисања у друштву, заједно са здравим особама.

Европски суд за људска права је већ разматрао предмете различитости заштите и висине новчаних накнада особа са инвалидитетом, у зависности од висине утврђеног степена оштећења организма, узроку инвалидитета, различитости висине материјалних накнада, те закључио слиједеће:

„Држава има слободно поље процјене у погледу општих питања економске и социјалне политике, што укључује и питање како најбоље регулисати права социјалног осигурања за особе са инвалидитетом, те осигурати новчана средства за њихову исплату. Уважавајући ставове пресуде Европског суда за људска права, предложеним текстом овог закона се и даље пружа материјална подршка лицима са најтежим степеном оштећења организма у висини од 90% и 100%, док остале особе са инвалидитетом, са утврђеним степеном оштећења организма испод 90% могу користити друга права, утврђена другим федералним, кантонским и другим прописима, или се запошљавати на тржишту рада под опћим или посебним условима.

Напомињемо још једном да је према међународним документима ствар оцјене државе како ће уредити питања накнада за особе са инвалидитетом у складу са својим могућностима, да ли ће испоставити било који облик система социјалног осигурања или не, а што укључује и избор врсте и износа накнада које ће пружити што је укоријењено у начелу солидарности, а не одговорности, које би подразумијевало појам пуне исплате за претрпљену штету, што је нешто сасвим другачије, од идеје пружања социјалне помоћи онима којима је помоћ заиста потребна.

9) Чланом 9. посебно је предвиђена забрана дискриминације по било којем основу, те обавеза поштовања родне једнакости.

10) Чланом 10. се разрађују јединствена начела, односно оквирно уређују питања из свих области од значаја за особе са инвалидитетом, која требају бити уређена и другим законима, којима се та питања уређују за здраве особе. Текстом овог закона се уређују само питања, која се односе на пружање материјалне подршке особама са најтежим степеном инвалидитета, због утврђеног здравственог оштећења организма.

11) Чланом 11. се оквирно уређују права која могу користити особе са инвалидитетом по одредбама овог закона и друга права која могу користити по прописима о социјалној заштити, здравственом осигурању, здравственој заштити и запошљавању.

Усвојена је примједба у погледу успоставе остваривања могућности кориштења права на персоналног асистента, а обзиром да је социјална заштита ствар подијељене надлежности између Федерације и кантона, законски и проведбени прописи ће се донијети на кантоналном нивоу.

12, 13, 14 и 15) Наведеним члановима уређује се дефиниција особе са инвалидитетом, дефиниција и врсте инвалидитета, врсте инвалидитета, те стање које је последица физиолошког старења организма, које није инвалидитет.

16, 17, 18, 19, 20 и 21) Наведеним члановима се уређују права која се обезбјеђују за особе са инвалидитетом, односно право на личну инвалидину, додатак за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак, услови за њиховим остваривањем, начин обрачуна висине накнада за та права, искључење од кориштења и друга питања за остваривање тих права.

22, 23) Истим су предвиђене и обрађене ситуације кривичне одговорности особе са инвалидитетом, те утицај судског поступка и пресуда на остваривање и даље кориштење новчаних накнада и остваривање права по одредбама овог закона.

24, 25) Наведеним члановима је утврђено формирање основице на основу које се врши обрачун мјесечних новчаних накнада, те њено усклађивање. Од 2009. године је основица била фиксна и износила је 274.40 КМ, без могућности мијењања и усклађивања. Измјенама закона из 2023. године, које су усвојене на Парламенту, без просљеђивања Влади Федерације БиХ на сагласност и другим тијелима на мишљење (Федерално министарство правде, Федерално министарство финансија, Уред Владе Федерације БиХ за законодавство и усклађеност са прописима Европске уније). Иста се везује за најнижу плаћу у Федерацији БиХ, те се усклађује са растом најниже плаће.

На својој 20. сједници, која је одржана дана 15.11.2023. године Влада Федерације БиХ је усвојила Закључак В. број: 1668/2023. Истим је задужено Федерално министарство рада и социјалне политике и Федерално министарство финансија, да у међусобним консултацијама приступе припреми измјена законских рјешења, којима су утврђена права појединих категорија на основу којих се врши исплата накнада базирана на минималној или просјечној плаћи, како би те измјене пратиле сет закона о фискалној реформи.

Приликом давања мишљења на предложени текст Нацрта који је био у јавној расправи, у којем је предвиђено да се основица за обрачун новчаних накнада и даље везује за најнижу плаћу у Федерацији БиХ, које рјешење је тренутно на правној снази, Федерално министарство финансија је дало примједбу на начин обрачуна новчаних накнада по основу коефицијента, који се у проценту везује за најнижу плаћу у Федерацији БиХ, имајући у виду при томе евентуални пораст најниже плаће и континуирани раст броја особа које се уводе у право.

Конкретна примједба овог органа је „Мишљења смо да није адекватна формулација да се основица за обрачун висине мјесечних новчаних накнада по предметном Закону, израчунава на основу најниже плаће због могућег значајног повећања износа најниже плаће, у сету планираних нових фискалних закона у

наредном периоду, те сугеришемо да се овај износ дефинише на другачији начин (нпр. умножак одређеног коефицијента и просјечне мјесечне нето плаће из претходне године или да се утврди фиксна основица уз множење са одговарајућим коефицијентом).

Усвајање Закона у предложеном тексту има директан фискални утицај на буџет ФБиХ, те је стога потребно ограничење непримјереног раста накнада за наведене категорије“.

Из наведених разлога у овом тексту, након јавне расправе измијењени су ови чланови 24. и 25. у смислу да се утврђује фиксна основица у износу од 495,20 КМ што је и приједлог Федералног министарства финансија, те је измијењен и начин њеног усклађивања (Ова висина основице је утврђена након њеног усклађивања са растом најниже плаће за 2024. годину).

Овакав начин израчуна основице и њеног усклађивања је предвиђен одредбама Закона о правима бранилаца и чланова њихових породица („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 33/04, 56/05, 70/07, 9/10, 90/17 и 29/22), чије одредбе се примјењују и на категорију цивилних жртава рата приликом утврђивања висине новчаних накнада за права предвиђена Законом о цивилним жртвама рата. Сматрамо да за све особе са инвалидитетом, односно и „нератне инвалиде“ треба бити утврђен такав начин обрачуна и усклађивања, приоритетно због заштите буџетских средстава, а надаље примјене истих инструмената, како се не би могао злоупотребљавати институт дискриминације.

26) Чланом 26. је по први пут утврђена сврха давање материјалних накнада особама са инвалидитетом. Овим се на одређени начин задовољавају обавезе по УН конвенцији о правима особа са инвалидитетом, у смислу да се држава определилила пружити заштиту најугроженијим категоријама, ради изједначавања могућности.

27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35) Наведеним члановима се уређују надлежности првостепених и другостепених органа, поступак за остваривањем права, јединствени институционални модел прибављања оцјене медицинског вјештачења здравственог стања Института за медицинско вјештачење.

Институт за медицинско вјештачење је по први пут сачинио, усвојио и примјењује Правилник о јединственим критеријима и правилима поступка медицинског вјештачења здравственог стања и Листу инвалидитета, која је његов саставни дио. Исти ће поштовати начела садржана у УН Конвенцији о правима особа са инвалидитетом, а базираће се на дијеловима Листе свјетске здравствене организације (МКФ), којима се искључиво третира инвалидитет, урођени и стечени, након завршеног лијечења, а примјењиват ће се јединствено приликом доношења оцјене медицинског вјештачења здравственог стања за све категорије особа са инвалидитетом. Доношењем овог Правилника и Листе, се поступило по препорукама Комитета за права лица са инвалидитетом из документа Закључна разматрања о иницијалном извјештају Босне и Херцеговине, којим је препоручено да држава потписница изради и примјени усклађене критерије и поступке оцјењивања процента инвалидности за све особе са инвалидитетом, без обзира

на узрок настанка инвалидитета. Новодонесени акти Института за медицинско вјештачење, су основ за сачињавање оцјене медицинског вјештачења здравственог стања Института, за особе са инвалидитетом „нератни инвалиди“ по овом закону.

Као новина, након обављене јавне расправе, а на основу надлежности обрађивача прописа које проистичу из члана 29. Закона о оснивању Института, ближе је уређена садржина оцјене медицинског вјештачења здравственог стања. Наиме, степен оштећења организма се утврђује по унутарњим актима Института, док се право на додатак за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак утврђује на основу одредаба овог Закона, описно. Предвиђено је да налаз Института мора садржавати опис потреба подносиоца захтјева, односно које основне потребе не може задовољити, односно не може потпуно задовољити без помоћи другог лица, како би му се утврдила потреба за кориштењем права на додатак за његу и помоћ од другог лица I или II групе и ортопедски додатак.

36, 37, 38, 39, 40) У циљу једнообразне примјене унутарњих аката Института предвиђа се поступак верификације законитости кориштења права. До доношења Јединствене листе инвалидитета („Службене новине Федерације БиХ“, број: 63/21) оцјена корисника по одредбама овог закона се вршила по различитим унутарњим актима Института, због чега се овом органу приговарало на дискриминирајући положај међу корисницима права (оцјене према Привременој листи инвалидитета из 2009. године; оцјене према Листи инвалидитета из 2010. године). Из наведених разлога, а поступајући по први пут по Препорукама Комитета, донесена је Јединствена листа инвалидитета која се примјењује на све особе са инвалидитетом без обзира на узрок његовог настанка, те се код свих корисника права по овом унутарњем акту Института треба утврдити потреба за додатком за његу и помоћ од другог лица и ортопедски додатак, по јединственом приступу инвалидитету и јединственим правилима оцјене.

Надаље, кроз поступак верификације би се требало по први пут утврдити ознака шифре инвалидитета по врсти инвалидитета, како је то предвиђено одредбама овог закона, све у циљу потпуних информација о броју особа са инвалидитетом по врстама инвалидитета, те евентуалном доношењу посебних прописа за сваку групу, којима ће се задовољити њихове потребе, јер свака специфична група има потребу за посебним приступима њиховим потребама, те бољем циљању новчаних средстава.

41, 42, 43) Обрађене су посебне одредбе, које су биле на идентичан начин садржане у основном пропису.

44) Наведеним чланом се регулише питање поврата неосновано исплаћених средстава након смрти корисника права, неосновано исплаћених средстава након настанка неког другог разлога који утиче на њихово даље кориштење, а исплата новчаних накнада је вршена за периоде који нису покривени рјешењем органа управе.

Донесеним подзаконским актима су прецизније уређени и описани начини и правне радње, које Министарство предузима у циљу поврата неосновано исплаћених средстава.

45) Чланом 45. је прописано вођење евиденција кроз информатички систем података свих особа са нератним инвалидитетом, како на нивоу првостепеног тако и на нивоу другостепеног органа, на подручју Федерације БиХ. Власник ове базе података је Федерација Босне и Херцеговине.

46, 47, 48) Обрађен институт надзора, управног и инспекцијског, те доношење недостајућих provedбених аката за практичну примјену овог закона.

49, 50, 51, 52, 53, 54) Прелазним одредбама је формулисан начин провођења Приједлога закона. Измјене закона из 2023. године су проведене на начин да је за цца. 45000 корисника по одредбама тренутно важећег закона, извршена корекција исплата кроз информатичку базу података почев од 01.04.2023. године, а за све друге подносиоце захтјева се примјењују одредбе измијењеног закона.

Тек Приједлогом овог закона је одређено да се неће доносити нова рјешења уколико дође до измјене новчаног износа, водећи рачуна о капацитетности првостепених и другостепених органа, те такођер онемогућавајући покретање судских поступака ради усклађивања износа са правомоћног рјешења и износа који се исплаћује на банковни рачун у случају повећања или смањивања основице.

V - ПРОЦЕС КОНСУЛТАЦИЈА И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРИМЈЕДБИ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Поступајући по задужењу Парламента Федерације Босне и Херцеговине, Федерално министарство рада и социјалне политике организовало је и провело јавну расправу у складу са процедурама предвиђеним у Уставу Федерације Босне и Херцеговине, за доношење закона из заједничке надлежности кантона и федералне власти, у трајању од 90 дана.

У смислу наведеног, Нацрт закона је објављен на веб страници Федералног министарства рада и социјалне политике и стављен у јавну расправу у периоду од 12.04.-12.07.2023. године.

Писани допис обавјештења о отварању јавне расправе упућен је кантоналним скупштинама свих кантона, кантоналним министарствима (Министарство здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона; Министарство здравства, рада и социјалне политике Посавског кантона; Министарство за рад, социјалну политику и повратак Тузланског кантона; Министарство за рад, социјалну политику и избјеглице Зеничко-Добојског кантона; Министарство за социјалну политику, здравство, расељена лица и избјеглице Босанско-Подрињског кантона; Министарство здравства и социјалне политике Средњобосанског кантона; Министарство здравства, рада и социјалне политике Херцеговачко-Неретванског кантона; Министарство здравства, рада и социјалне скрби Западно-Херцеговачког кантона; Министарство за рад, социјалну политику,

расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево и Министарство рада, здравства, социјалне скрби и прогнаних Кантона 10).

Нацрт закона је достављен и удружењима особа са инвалидитетом (Савез дистрофичара Федерације БиХ, Савез инвалида рада Федерације БиХ, Удружењу обољелих од Морбус црохн-а, Савезу удружења обољелих од полиомуелитиса и повреде мозга и кичмене мождине, Савез удружења особа са церебралном парализом, Савезу параплегичара и обољелих од дјечије парализе Федерације БиХ, Савез удружења обољелих од Мултипле склерозе, Савезу слијепих Федерације БиХ, Савезу организација особа са интелектуалним потешкоћама Федерације БиХ, Савезу слијепих ХБ Мостар, Удружењу живот са Down синдромом и Унији Особа са инвалидитетом).

Као резултат јавне расправе заprimљени су коментари, примједбе, сугестије, приједлози и мишљења, како институција тако и удружења која окупљају и заступају интересе ове популације особа са инвалидитетом.

Достављена мишљења, примједбе и приједлози су након разматрања уврштени у Образац обједињених коментара, приједлога и сугестија на предложени пропис, који је саставни дио материјала, који ће се доставити уз Приједлог закона о јединственим начелима и оквиру материјалне подршке особама са инвалидитетом у Федерацији Босне и Херцеговине.

Чланови текста на које су дате примједбе:

Члан 2.; Члан 3.; Члан 4.; Члан 5.; Члан 7.; Члан 8.; Члан 10.; Члан 11.; Члан 12.; Члан 13.; Члан 14.; Члан 15.; Члан 18.; Члан 19.; Члан 20.; Члан 21.; Члан 22.; Члан 23.; Члан 24.; Члан 27.; Члан 28.; Члан 31.; Члан 32.; Члан 33.; Члан 37.; и Члан 41.

Примједбе које су усвојене у цјелости или дјелимично уз образложење чине саставни дио Табеле обрасца обједињених коментара. Исте се односе на поправке предложеног текста.

Круцијалне примједбе, које би мијењале концепт цијелог закона, а које нису прихваћене су:

Утврђивање основице у висини од 50% просјечне плате у Федерацији Босне и Херцеговине, која би се усклађивала са измјенама висине просјечне плаће према посљедњем објављеном податку Федералног завода за статистику.

Примједба није усвојена. При одређивању основице, која је основ за обрачун висине новчаних накнада, обрађивач се руководио ставом Европског суда у смислу да сама држава, потписница УН Конвенције о правима особа са инвалидитетом може одредити коме ће пружити помоћ и у ком обиму, зависно од својих финансијских могућности.

Одређивање основице на предложени начин, обзиром на број особа који имају новчане накнаде (ЦЖР, РВИ, социјална давања, нератни инвалиди) би довела у питање функционисање државе односно стабилност буџета.

Није прихваћена нити примједба о поновном увођењу у право особа са инвалидитетом са оштећењем организма у висини од 60%, 70% и 80%, нити

предложена измјена постотака израчуна висине накнада за поједина права: Лична инвалиднина I групе 50 % основице, II групе 40 % од основице, III групе 30 % од основице, IV групе 20 % од основице, V групе 10 % од основице из сљедећих разлога:

-Постојање Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине да нема дискриминације, уколико особе са нижим степеном оштећења организма нису обухваћене законском заштитом, те ако примају новчане накнаде за иста права мање у односу на друге категорије особа са инвалидитетом;

Уставни суд БиХ је донио Одлуку о допустивости и меритуму у погледу оцјене уставности одредбе закона која штити и омогућава материјална давања само особама са инвалидитетом код којих је утврђено оштећење организма у висини од 90% и 100%, а не штити и особе са инвалидитетом са оштећењем организма испод 90 %. Утврђено је да је оваква одредба у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине, чланом 14. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те чланом 1. Протокола Европске конвенције за заштиту људских права и темељних слобода.

Одлука је резултат покренутог поступка оцјене уставности наведеног члана, како би се окончао велики број покренутих парничних поступака пред опћинским судом у Сарајеву. Поступке су покренуле особе са инвалидитетом, које су 2009. године изведене из права (оштећење организма у висини од 60%, 70% и 80%) јер им је измјеном закона из 2009. године, даља материјална подршка ускраћена.

Основ њихове тужбе, по њиховом мишљењу, се заснива на дискриминацији, јер су као особе са нератним инвалидитетом дискриминисане у односу на ЦЖР код којих су заштићене особе код којих је утврђено оштећење организма од 60% до 100%, те у односу на РВИ код којих су заштићене особе са оштећењем организма у проценту од 20% до 100%.

Материјалне накнаде према Закону о правима бораца и чланова њихових породица представљају између осталог ратне репарације, одштете и заслуге коју су ове особе имале у одбрани државе.

Код цивилних жртава рата (а то је предвиђено и новим Законом о заштити цивилних жртава рата) материјалне накнаде за ЦЖР код којих је утврђено оштећење организма у висини од 60%, 70% и 80% представљају репарацију за ускраћену заштиту од стране државе због инвалидитета који су задобиле током рата и услјед ратних активности као цивили, када је држава имала позитивну обавезу заштити их.

Материјалне накнаде за ЦЖР код којих је утврђено оштећење организма у висини од 90% и 100% представљају материјалне накнаде дијелом због репарације, а дијелом за изједначавање могућности, како би са здравим особама могле равноправно учествовати у свим сегментима друштва.

Материјалне накнаде за особе са нератним инвалидитетом, код којих је утврђено оштећење организма у висини од 90% и 100% су искључиво накнаде за изједначавање могућности, односно намјера државе да заштити особе са најтежим степеном оштећења организма.

У конкретној ситуацији држава има слободно поље процјене у погледу општих питања економске и социјалне политике, што укључује и питање како најбоље регулисати права социјалног осигурања за особе с инвалидитетом (ОСИ и ЦЖР), те осигурати средства за исплату инвалиднина, а што је и у складу са стајалиштима Европског суда из пресуде *Поповић и други против Србије*.

-Постојање пресуде Европског суда за људска права у предмету Поповић и други против Србије, чије наводе је у свом предмету усвојио и Уставни суд БиХ, односно да нема дискриминације;

-Могућност кориштења свих других права по прописима о социјалној заштити, здравственој заштити, запошљавању, здравственом осигурању, које особе са инвалидитетом од 60% - 90% могу користити;

-Нарушавање усвојеног концепта државе да штити најугроженије категорије особа са инвалидитетом, јер би се на тај начин појавио велики број особа чије функционисање није зависно од помоћи државе;

-Погодовање тенденцији да ове особе користе институт помоћи и не теже запошљавању и социјалном укључивању;

-Онемогућавање поправљања демографске структуре, у смислу задржавања младих на овим просторима кроз запошљавање и повећање плаћа, јер се са ограниченим финансијским могућностима државе не могу исфинансирати све потребе свих, по свим питањима и нивоима.

- Од истог предлагача истакнута је примједба да се основица у тексту Нацрта поновно измијени у смислу да се у проценту везује за просјечну плаћу у Федерацији БиХ и да се са њом усклађује, по мишљењу овог органа се не би требала уважити из слиједећих разлога:

-У том случају би требало осигурати на годишњем нивоу додатних цца. 500.000.000,00 КМ у федералном буџету за исплату новчаних накнада за призната права.

-Тенденција да се примања ових особа везују за просјечну плаћу је социјално неправедна, прије свега према пензионерима који су цијели свој животни вијек радили и плаћали своје осигурање, а примају мање накнаде;

ПРИБАВЉАЊЕ МИШЉЕЊА

Као дио обавезне процедуре израде закона и других прописа Федерације Босне и Херцеговине, а у складу са чланом 27. Пословника о раду Владе Федерације Босне и Херцеговине сачињени текст Нацрта закона се доставља на прибављање мишљења надлежним органима: Федералном министарству финансија; Уреду за законодавство и усклађеност са прописима Европске уније и Федералном министарству правде.

Посебно напомињемо да Федерално министарство финансија приликом давања свог мишљења на предложени текст Нацрта закона, има у виду да је цијена коштања овог закона требала бити утврђена приликом усвајања измјена од 08.03.2023. године, које су проведене и за 2023. годину коштају 220.000.000,00 КМ, по тренутно важећој основици.

Једини додатни трошак је трошак provedбе верификације у горе назначеном износу, те га сматрамо оправданим, због добробити која се очекује њеном provedбом.

МИШЉЕЊЕ УРЕДА ЗА ЗАКОНОДАВСТВО И УСКЛАЂЕНОСТ СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Својим актима број: 01-02-02/1-31-950-3/23 од 14.12.2023. године, 01-02-02/1-31-950-4/23 од 22.12.2023. године и 01-02-02/3-31-1070/23 од 21.12.2023. године, је дао позитивно мишљење на достављени текст Нацрта. У достављеним актима су изнесене примједбе у погледу номотехничких појединости, које су уграђене у предметни текст, те примједбе у достављеном Обрасцу А1-Образац за провођење скраћене процјене утјецаја прописа, који је коригиран у складу са датим примједбама.

МИШЉЕЊЕ ФЕДЕРАЛНОГ МИНИСТАРСТВА ПРАВДЕ

Својим актом број: 03-02-6-4180/23 од 20.12.2023. године, овај орган је дао позитивно мишљење на достављени текст Нацрта, уз једну примједбу која је уграђена у предложени текст.

МИШЉЕЊЕ ФЕДЕРАЛНОГ МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА

Својим актом број: 06-02-4-9096/23 од 20.12.2023. године Федерално министарство финансија је имало примједбе на приједлог члана 24 и 25. текста Нацрта. Истакнуто је да није адекватна формулација одређења основице која се везује уз најнижу плаћу у Федерацији БиХ, водећи рачуна о финансијским средствима и потенцијално новом броју корисника, што би за посљедицу имало директан утјецај на федерални буџет и исто није у складу са сетом планираних нових фискалних закона у наредном периоду.

Стога је овај орган, као обрађивач овог прописа понудио рјешење и фиксирао основицу која је основ израчуна новчаних накнада за особе са инвалидитетом, у складу са достављеним мишљењем Федералног министарства финансија.

VI - ФИНАНСИЈСКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ ИЗМЈЕНА

Провођење овог закона захтјева додатна финансијска издвајања из федералног буџета.

Напомињемо да су Измјене Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице са дјецом донесене 2023. године у Парламенту Федерације БиХ, на захтјев посланика по скраћеном поступку, а да на закон Влада ФБиХ није давала сагласност, нити се текст измјена достављао надлежним тијелима на мишљење, односно Федералном министарству правде, Федералном министарству финансија, те Уреду за законодавство и усклађеност са прописима Европске уније.

Измјене закона од 08.03.2023. године су већ проведене, са усвојеном основицом која се везује за износ најниже плаће у Федерацији БиХ (При усвајању текста измјена, није се вршио обрачун укупне цијене коштања закона).

ПРОЈЕКЦИЈА ПРОВОЂЕЊА ЗАКОНА У ТОКУ 2023. ГОДИНЕ

За ове намјене у буџету за 2023. годину су осигурана новчана средства у висини од 160.000.000,00 КМ.

У току провођења измјена, примјећен је енормно повећани број подносиатеља захтјева, од 01.04.2023. године, те како би овај орган могао испунити своје наметнуте законске обавезе, захтјевом је тражено додатних 67.000.000,00 КМ за текућу годину, што је и осигурано усвајањем ребаланса буџета.

Цијена коштања provedбе овог закона у току 2023. године износи 219.037.278,40 КМ за 47 059 корисника.

ПРОЈЕКЦИЈА КОШТАЊА ЗАКОНА ЗА 2024. ГОДИНУ

-Основица, која се везује за најнижу плаћу у Федерацији БиХ у току 2023. године је 476,80, КМ (80 % висине најниже плаће у Федерацији БиХ).

-Лична инвалиднина I и II групе по новој основици, уз преузети проценат од основице за обрачун из претходног закона у висини од 40% од основице за прву групу личне инвалиднине и 30% од основице за другу групу износи 190,72 КМ и 143,04 КМ.

-Додатак за његу и помоћ I и II групе по новој основици уз преузети проценат од основице за обрачун из претходног закона и то 100% за прву групу и 50% од основице за другу групу износи 476,80 КМ и 238,40 КМ.

-Ортопедски додатак по новој основици уз преузети проценат од основице за обрачун из претходног закона у висини од 7% износи 33.38 КМ.

Просјечан износ новчаних накнада по измијењеном закону и усвојеној основици износи 446,42 КМ.

У овом предложеном тексту утврђује се висина основице фиксно и износи 495,20 КМ.

Најнижа плаћа за 2024. годину 619,00 КМ

Основица је 80% најниже цијене рада и износи **495,20 КМ**

Израчуни висине новчаних накнада у складу са измјеном најниже плаће за 2024. годину:

Лична инвалиднина I групе 40% од основице - 198,08 КМ

Лична инвалиднина II групе 30% од основице - 148,56 КМ

Додатак за његу и помоћ I групе 100% од основице 495,20 КМ

Додатак за његу и помоћ од другог лица II групе 247,60 КМ

50% основице

Ортопедски додатак 7% од 34,66 КМ

Што је све повећање за цца 4% у односу на 2023. годину.

Број корисника са 31.12.2023. године је износио 47 059 корисника. Новчани износ за исплату овог броја постојећих корисника је износио 20.810.000,00 КМ на мјесечном нивоу. Рачунајући увећање основице за 2024. годину за постојеће кориснике треба осигурати додатних 850.000,00 КМ на мјесечном нивоу, односно на мјесечном нивоу укупно 21.660.000,00 КМ x 12 мјесеци што износи **259.920.000,00 КМ** само за постојеће кориснике који су уведени у право закључно са 31.12.2023. године.

За 2023. годину у право је уведено цца 4000 нових корисника (разлика 2022. када је било 43 978 корисника).

Очекујући сличан прилив корисника у току 2024. године са увећањем основице за 2024. годину (просјек мјесечних примања је 464,00 КМ) x 4000 x 12 мјесеци износи цца. додатних **22.300.000,00 КМ** за нове кориснике.

Укупна цијена коштања закона за 2024. годину за постојеће и нове кориснике је **282.220.000,00 КМ** (у ова средства нису се могла урачунати умрла лица у току 2024. године која се скидају са исплате са даном смрти).

Цијена коштања верификације

14403 корисника остварују право на додатак за његу и помоћ од другог лица I групе.

20784 корисника остварују право на додатак за његу и помоћ II групе.

Укупно 35 187 корисника би подлијегали поступку верификације.

Просјечна цијена верификације по једном кориснику би износила цца. 120 KM (непосредан преглед у Институту или кућна посјета).

За предвиђене кориснике то би износило укупно 4.222.440,00 KM (уколико се Споразумом са Институтом за медицинско вјештачење, обзиром на број корисника не постигне договор о другој цијени која је мања).